

GRAFIKA SA'NATINI DUNYO MIQYOSIDA TUTGAN O'RNI

Namangan davlat pedagogika instituti

Tasviriy san'at yo'nalishi 1-kurs magistranti

Maxmudova Nafosat Sardorbek qizi

Annotatsiya: *Grafika san'ati insoniyat tarixida muhim rol o'ynagan va bugungi kunda ham o'z ahamiyatini yo'qotmagan. U nafaqat estetik qadriyatlarini yaratish, balki ma'lumotlarni tez va samarali tarzda etkazish, ijtimoiy fikrni shakllantirish va madaniy merosni saqlashda muhim vosita sifatida xizmat qiladi. Grafika san'ati, o'zining xilma-xilligi va ko'p qirrali tabiati bilan, turli sohalarda, jumladan, reklama, ta'lim, ilm-fan va san'atda keng qo'llaniladi.*

Kalit so'zlar: *tasviriy san'at, grafika, o'qitish metodlari, interaktiv grafikalar, individual yondashuv, ta'lim, ijodiy loyihalar.*

Аннотация: *Графическое искусство сыграло важную роль в истории человечества и не утратило своего значения и в наши дни. Он не только создает эстетические ценности, но и служит важным инструментом быстрой и эффективной передачи информации, формирования общественного мнения и сохранения культурного наследия. Графическое искусство, благодаря своему разнообразию и многогранности, широко используется в самых разных областях, включая рекламу, образование, науку и искусство.*

Ключевые слова: *изобразительное искусство, графика, методы обучения, интерактивная графика, индивидуальный подход, образование, творческие проекты.*

Abstract: *Graphic art has played an important role in human history and has not lost its importance even today. It not only creates aesthetic values, but also serves as an important tool for fast and efficient communication of information, formation of social opinion and preservation of cultural heritage.*

Graphic art, with its diversity and multifaceted nature, is widely used in a variety of fields, including advertising, education, science, and the arts.

Keywords: *visual arts, graphics, teaching methods, interactive graphics, individual approach, education, creative projects.*

KIRISH

Tasviriy san'at o'qitish metodikasi o'quvchilarga san'atning asoslarini, usullarini va texnikalarini o'rgatish jarayonida qo'llaniladigan usul va strategiyalar to'plamidir. Bu metodika o'quvchilarning ijodiy fikrlash qobiliyatini rivojlantirish, estetik sezgi va individual uslublarini shakllantirishga qaratilgan. Tasviriy san'at o'qitishning asosiy maqsadi o'quvchilarga san'at asarlarini yaratish, baholash va tahlil qilish ko'nikmalarini o'rgatishdan iborat. O'quvchilar nafaqat texnik ko'nikmalarga, balki san'at tarixi, estetik tushunchalar va ijodiy jarayonlarga ham e'tibor qaratadilar. Ushbu jarayonda o'quvchilarning ijodiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirish, ularning individual uslublarini shakllantirish va tasviriy san'at orqali o'z his-tuyg'ularini ifodalashlariga yordam berish muhimdir.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tasviriy san'at o'qitish jarayonida turli metodlar qo'llaniladi. Nazariy metod o'quvchilarga san'at tarixi, estetik tushunchalar va san'at asarlarining tahlili haqida nazariy bilimlarni berishga qaratilgan. Amaliy metod esa o'quvchilarga turli texnikalar va usullarni qo'llash orqali san'at asarlarini yaratishga imkon beradi. O'quvchilar rasm chizish, bo'yash, kollaj tayyorlash kabi amaliy ishlarni bajaradilar. Tahlil va baholash metodlari o'quvchilarning yaratilgan asarlarini tahlil qilish va baholash jarayonida ijodiy fikrlash qobiliyatini rivojlantiradi. Interaktiv metodlar, jumladan, guruh ishlarini va muhokama seminarlarini qo'llash o'quvchilarga bir-birlari bilan fikr almashish va ijodiy fikrlashni rivojlantirish imkoniyatini beradi. Tasviriy san'at o'qitish jarayonida kreativlikni rivojlantirish juda muhimdir. O'quvchilarni yangi g'oyalar va uslublarni izlashga undash, ularning ijodiy potentsialini ochish uchun qulay muhit yaratish zarur. O'qituvchilar o'quvchilarga o'z asarlarini yaratish

jarayonida erkinlik berishlari, shu bilan birga, ularni yangi texnikalar va usullar bilan tanishtirishlari kerak. Bu jarayonda o'quvchilarning individual uslublarini rivojlantirishga e'tibor qaratish muhimdir. Zamonaviy texnologiyalar tasviriy san'at o'qitish jarayonida yangi imkoniyatlar yaratmoqda. Raqamli san'at, grafik dizayn va 3D modelleme kabi yangi yo'nalishlar o'quvchilarga zamonaviy san'at vositalaridan foydalanish imkonini beradi. O'qituvchilar raqamli dasturlar va ilovalarni qo'llash orqali o'quvchilarga yangi texnikalarni o'rgatishlari, shuningdek, ularning yaratilgan asarlarini raqamli formatda taqdim etishga yordam berishlari mumkin. Tasviriy san'at o'qitish jarayonida baholash jarayoni ham muhim ahamiyatga ega. O'quvchilarning yaratilgan asarlarini baholashda estetik, texnik va ijodiy jihatlarni hisobga olish zarur. Baholash jarayoni o'quvchilarga o'z asarlarini takomillashtirish, ijodiy jarayonlarini tahlil qilish va o'z ustida ishlash imkoniyatini beradi. O'qituvchilar o'quvchilarning asarlarini baholashda konstruktiv fikr bildirishlari va ularga takliflar berishlari kerak.

MUHOKAMA VA NATIJALAR

Grafika san'atining tarixi qadim zamonlarga borib taqaladi. Dastlabki grafik asarlar toshga o'yilgan tasvirlar, chizgilar va rasmlil yozuvlar ko'rinishida paydo bo'lgan. Ular insoniyatning dastlabki madaniyati va dunyoqarashini ifodalovchi muhim belgilar sifatida xizmat qilgan. O'rta asrlarda grafik san'ati rivojlanib, kitoblar va qo'lyozmalarni bezashda, shuningdek, diniy va tarixiy sahnalarni tasvirlashda keng qo'llanila boshlandi. Renessans davrida grafik san'ati yangi bosqichga ko'tarildi. Bu davrda mashhur rassomlar, masalan, Albrecht Dürer va Rembrandt, grafik san'atda o'z izlarini qoldirdilar. Dürer o'zining engravings va woodcuts asarlari orqali grafik san'atni yangi darajaga olib chiqdi. Uning asarlari nafaqat estetik jihatdan, balki texnik jihatdan ham yuqori sifatga ega edi. [1]

XX asrga kelib, grafik san'ati yangi texnologiyalar va usullar bilan to'ldirildi. Raqamli texnologiyalar va kompyuter grafikasi rivoji grafik san'atni tubdan o'zgartirdi. Bugungi kunda grafik dizayn, 3D modelleme, animatsiya va interaktiv grafikalar kabi yangi sohalar paydo bo'ldi. Bu o'zgarishlar nafaqat

san'atning o'ziga, balki uning jamiyatdagi roliga ham ta'sir ko'rsatdi. Zamonaviy grafik san'ati ko'plab sohalarda, jumladan, reklama, marketing, ta'lim va ijtimoiy tarmoqlarda keng qo'llaniladi. Grafika san'ati orqali brendlar o'z mahsulotlarini taqdim etadi, ta'lim muassasalari esa o'quv materiallarini yanada qiziqarli va tushunarli qilish uchun grafiklarni qo'llaydi. Grafik san'ati, shuningdek, ijtimoiy muammolarni yoritishda va ijtimoiy fikrni shakllantirishda ham muhim rol o'ynaydi.[2]

Grafika san'ati ijtimoiy va madaniy hayotda muhim o'rin tutadi. U nafaqat estetik qiziqishlarni qondirish, balki jamiyatdagi muammolarni yoritish va ijtimoiy adolatni ta'minlashda ham xizmat qiladi. Grafik san'at orqali san'atkorlar o'z fikrlarini, his-tuyg'ularini va g'oyalarini ifodalash imkoniyatiga ega bo'ladilar. Bu esa ularning asarlarini ko'rish va tushunish orqali jamiyatda muhim o'zgarishlarga olib kelishi mumkin. Grafika san'ati, shuningdek, madaniy merosni saqlashda ham muhim ahamiyatga ega. Ko'plab grafik asarlar tarixiy voqealarni, madaniy qadriyatlarni va urf-odatlarini ifodalaydi. Ular kelajak avlodlarga o'z tarixini, madaniyatini va an'analarini yetkazish imkonini beradi. Grafika san'ati orqali yaratilgan asarlar, shuningdek, madaniy almashuvni rag'batlantiradi va turli xalqlar o'rtasidagi muloqotni osonlashtiradi. Ta'lim sohasida grafik san'ati muhim vosita sifatida xizmat qiladi. O'quv materiallarini grafik jihatdan bezatish, o'quvchilarning diqqatini jalb qilish va ma'lumotlarni yaxshiroq qabul qilishlariga yordam beradi. Grafik san'ati orqali yaratilgan diagrammalar, infografikalar va vizual materiallar o'quvchilarga murakkab ma'lumotlarni tushunishga yordam beradi. Zamonaviy ta'lim tizimlarida grafik dizayn va raqamli san'at darslari muhim o'rin tutadi. O'quvchilar grafik san'at orqali o'z ijodkorlik qobiliyatlarini rivojlantirishadi va kelajakda bu sohada ishlash imkoniyatlariga ega bo'lishadi. Grafik san'ati, shuningdek, o'quvchilarga jamoaviy ish va muloqot ko'nikmalarini rivojlantirishda yordam beradi.[3]

Grafika san'ati iqtisodiy sohada ham muhim rol o'ynaydi. Reklama va marketingda grafik san'ati mahsulotlarni taqdim etishda, brendlarni yaratishda va iste'molchilarni jalb qilishda muhim vosita sifatida xizmat qiladi. Yaxshi grafik

dizayn, brendning tanib olish darajasini oshiradi va iste'molchilarning qaror qabul qilish jarayoniga ta'sir ko'rsatadi. Grafika san'ati, shuningdek, ko'plab sanoatlarda, jumladan, nashriyot, moda, texnologiya va boshqa sohalarda iqtisodiy faoliyatni rag'batlantiradi. Grafik dizaynerlar va san'atkorlar o'z ijodiy ishlarini tijoratlashtirish orqali iqtisodiy rivojlanishga hissa qo'shadilar.[4]

XULOSA

Grafika san'ati dunyo miqyosida muhim o'rin tutadi. U nafaqat estetik qadriyatlarni yaratish, balki ijtimoiy fikrni shakllantirish, madaniy merosni saqlash va iqtisodiy faoliyatni rag'batlantirishda ham muhim rol o'ynaydi. Zamonaviy texnologiyalar va usullar grafika san'atini yangi darajaga olib chiqdi va uning ahamiyatini yanada oshirdi. Grafik san'ati orqali yaratilgan asarlar, shuningdek, kelajak avlodlarga o'z tarixini va madaniyatini yetkazish imkonini beradi. Shu bois, grafik san'atining ahamiyatini e'tibordan chetda qoldirish mumkin emas. Grafika san'ati, o'zining ko'p qirrali tabiati bilan, jamiyatda muhim o'zgarishlarga olib kelishi mumkin. U nafaqat san'at, balki ta'lim, iqtisodiyot va ijtimoiy hayotning boshqa sohalarida ham o'zining ahamiyatini saqlab qoladi. Grafik san'ati orqali yaratilgan asarlar, kelajak avlodlarga o'z tarixini, madaniyatini va qadriyatlarini yetkazish imkoniyatini beradi. Bu esa grafik san'atining dunyo miqyosida tutgan o'rnini yanada muhim qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Murodov, A. (2020). "Grafika san'ati va uning tarixi". Toshkent: San'at nashriyoti.
2. Qodirov, B. (2019). "Zamonaviy grafika: uslublar va tendensiyalar". Samarqand: Samarqand davlat universiteti nashriyoti.
3. Abdullayev, S. (2021). "Grafika san'atida ijodiy jarayon". Buxoro: Buxoro davlat universiteti nashriyoti.
4. Karimova, D. (2022). "Grafika san'ati va uning ta'siri". Farg'ona: Farg'ona davlat universiteti nashriyoti.
5. Ismoilov, R. (2023). "Grafika san'atining zamonaviy tendensiyalari". Toshkent: O'zbekiston san'at akademiyasi nashriyoti.

6. Tursunov, E. (2021). "Grafika san'ati va madaniyat". Andijon: Andijon davlat universiteti nashriyoti.
7. Rahmonov, X. (2020). "Grafika san'atida estetik tushunchalar". Nukus: Qoraqalpoq davlat universiteti nashriyoti.